

BENCZE BALÁZS

A filozófus

A tanítványok körülvették a Mestert. Lesték a szavait, öntudatlanul utánozták a jellegzetes mozdulatokat, amiket magyarázat közben tett, jegyezték a gondolatok összefonódott, hálószerű szerkezetbe ágyazott jelentését, annak a Mesternek a bölcselétét, aki a világon a legtöbbet tudta, akinek a zsenialitása nem hűlt ki felnőttkorára, és akinek épp ezért minden lehetősége megvolt a létező tények átfogó megismerésére. Ő volt az egyetemes tudás magisztere, nagy ígéret mindazok számára, akik a megismerés és a tapasztalat örök harcát végre megnyugtatóan le akarnák zárni. És az egyetemes tudás magisztere ekkor bejelentette, elvégezte magában, visszavonul, hogy tíz év alatt kidolgozza a választ az élet értelmére, megmagyarázza a lét okát, felkutassa az ősokot, vagy, ha úgy tetszik, az eredet és a folytatás univerzális mikéntjét.

– Sikerülni fog! – jelentette ki.

Tíz évig elmélkedett, tézisek seregeit sorakoztatta fel antitézisek hadaival szemben, hatalmas intellektusa ezekkel szintéziseket alkotott, miközben a szillogizmusok, meg a sok dedukció egymás sarkát taposta. A bazaltoszlop egy gondolatkísérlet erejéig hajlékony és intelligens lény lett, hiszen ezáltal megvizsgálhatta a világ legnagyobb bölcsseit, mint szétesett halom búzós sarat – a gömb összes létező sík felületét leképezte, a paradoxont mint egy Klein-palackot kifordította és értelmezte – a Möbius-szalagot elméletben befestette pirosra és kékre, még hozzá tengelyszimmetrikusan, a pont jobb oldalát megjelölte, mínusz nullával osztotta a végtelen négyzetét, és maradék nélkül felvezethető irracionális számot nyert vele –, végül aztán a következő sor állt össze az agyában: *„Sat in avmut a tinav.”*

– Íme – szólt az ősz doktor. – A világ értelme!

– De mit jelent ez a mondat?

– Nem tudom. Ezt a nyelvet nem ismerem – szólt az agg magiszter –, talán egyszer egy filozófus megfejti, feltéve, ha kellő dolgot megismer majd e nyelv törvényszerűségeiről.

Látványosság

Ketten hozták a szerencsétlent. Rúgkapált és nyöszörgött, de semmi esélye nem volt rá, hogy eleresszék és visszabotorkálhasson a fürdőház elé, ahol eddig üldögélt.

A gazdag és kevésbé gazdag fürdővendégek tisztességes jövedelmet biztosítottak számára immár huszonötödik éve, ő meg nap nap után a nedves kőlépcsőn ülve hallgatta a pénz kopogását, mialatt szőtte sajátos álmait.

És ekkor elkapták a karját, vonszolni kezdték – még a réztálcáját is felrúgták a nagy kavarodásban.

A nyomorult koldus csak találgatni tudta, kik rángathatják végig a poros utcán. Hallotta a zsvajt, érezte a két ember mosdatlan bűzét (a magáét már régen megszokta), és egyre megadóbban tűrte a megaláztatást, míg egyszerre le nem dobták a földre.

– Itt van! – hallotta, és felemelte fejét a porból.

– Igen, ő az – szólt egy fakó hang.

– Na. Először lássuk csak, tényleg igaz-e... – látgy szellőt érzett elsuhanni az arca előtt, majd egy suhintást hallott.

– Jól van. Kezdheted.

A koldus nagyon félt. – Zsidók lehetnek – gondolta –, de mi a fenét akarnak tőlem?

– Hé, a szentségit! – üvöltött fel rekedten. – Minek hoztatok ide? Mit akartok velem? Engedjétek vissza! Mi ez a hely? Nem csináltam semmit!

– Ne félj, barátom! – szólt valaki nyugodtan előtte, egészen közel, hogy az arcába lehelt. Nem volt borszagú a szája, és a hang valamennyire megnyugtatta a nyomorultat. Feloldotta egy kissé rémült zavarát, így pillanatnyilag nem válaszolt, de kezét az arca elé emelte, és behúzódott koszos rongyai közé.

Ekkor látgy érintést érzett. Egy halszagú kéz megfogta az állát és felemelte. A szakállas, gyűrött koldusarc összerándult, tehetetlen kiszolgáltatottságában idegesen remegett, mert nem tudta, hogy megütik, vagy leköpik-e, esetleg még mást is kitalálnak, hogy aztán kiröhöghezzék. Lucskos sár cuppanását hallotta, érezte a dohos, nedves szagot, de máris az arcába vágódott egy maréknyi, mire ő egész testével összegörnyedni próbált.

– Ne félj, barátom!

– Ááááá! Segítség! Emberek! – köpködté a sarat.

– Nyugodj meg! Nyisd ki a szemed – hallotta a hangot.

A koldus mindent megértett. Megértette a suhintást meg a szelet. Ezek unatkozó semmirekellők, és új szórakozást találtak, hadonásztak a szeme előtt, hogy tényleg vak-e, aztán most nyugodt szívvel kínozzák, besarazzák a szakállát, és pompás tréfának tartják az egészet.

– Mocsok, rohadt népség! Dögöljétek meg! – morogta, és megdörzsölte a szemét. Vágott egy grimaszt és – kénytelen volt kinyitni a szemét, mert valami újat érzett.

Várt egy pillanatot, majd megszólalt:

– Röhögjétek! Na, mi lesz, röhögjétek!

De senki sem röhögött...

Leginkább úgy lehetne leírni ezt az új érzést, mint fájdalommal rokon, mégis kellemes, de legfőképpen új állapotot – a koldus most ijedt meg a legjobban. Ahol eddig lilás és fekete foltok kavargtak, és néha napközben, ha felemelte a fejét a meleget sugárzó dolog irányába, szúrós szikrákat is érzett, most különös, eddig ismeretlen zavarosság jelent meg.

Határozott, nem vibráló – formákat látott.

A hagymaszag helyén egy loboncos hajú zsidó guggolt. A két izzadságszagú ismeretlent is megtalálta, mint megtermett, szakállas fiatalembereket.

– Ilyen lenne a világ? – meresztette a szemét.

És ekkor megtalálta a nyugtatgató hangot is. Előtte ült, mint kopott ruhájú, vöröses szakállú, a többiektől elütő tekintetű férfi. Mosolygott.

– Látsz, barátom? – kérdezte.

A koldus hunyorgott és félt. – Mi ez? – nézett körbe.

– Mi ez?

– Isten visszaadta a szemed világát – felelte a vörös szakállú.

– Minek?

– Láss, barátom! Nézd a világot, amit Isten alkotott. Ő nagy és hatalmas! Láthatod. – A vörös szakállú felemelte a karját, és körbemutatott. A koldus követte a szemével a mozdulatot, és megpróbálta azonosítani a megszokott ingereket ezzel az új érzéssel. Eddig szagokban és hangokban gondolkodott, ezek határozták meg az ő nagyon is mozgalmas világát. A pénz a hangjával, a csörrenésével árulta el az értékét, és az adakozókat szaguk alapján tökéletesen meg tudta különböztetni. Jeruzsálem utcáin épp elég sokféle por és akadály volt ahhoz, hogy a megszokás által beidegződött kis útjain biztosan tájékozódjék – házsarkok, gödrök segítségével tudta megállapítani, hol jár, és a házakból kiáramló jellegzetes illatok után szinte tökéletes képessége volt akár a hátralevő lépéseket is megmondani hazáig. Többet nem is akart. Élt, és – tulajdonképpen boldog volt.

– Boldog vagy, barátom? – kérdezte a vörös szakállú. – Nem kell többé koldulnod. Mehetsz az emberek közé, élhetsz, mint más.

– Engedjetelek haza! – állt fel a koldus.

– Tessék – a közönség félreállt, és a koldus megindult. De vissza is fordult, és dühösen így szólt:

– Es most mi a fenét csináljak? Így nem koldulhatok!

– Dolgozhatsz – szólt a vörös. – Hiszen ép a szemed...

– De mikor semmihez se értek, mert tízéves korom óta koldulok! Az istenit az egésznek! Ki ad nekem így egy garast is, mi?! Mi a szart csináljak? Mi?

– Tanulhatsz valami munkát. Bármit, érted, barátom...

– Nem vagyok a barátod! Csináltad volna a trükkjeidet magadon! Te most nagyokos leszel, doktor, meg minden, én meg megnézhetem magam. Holnap már egész Jeruzsálem erről fog beszélni. Mutogatnak majd rám, és ha kiülök koldulni, kiröhögnek; „hiszen te látsz, haver, ne itt sajnáltasd magad!...”

– De hiszen...

– Mít fájtsz neked, hogy én ott ültem a helyemen, és vittem haza este a rohadt kis pénzemet. Elvetted a kenyereimet! Rohadék! Szemét! – ordította a koldus, és nekiugrott a vörösnek. Ketten alig tudták lefogni.

– Ez a hála, te szerencsétlen? – rázta meg az egyik, aki idehozta. – Ahelyett, hogy kezet csókolnál neki...

– Micsoda!? Hogy én? Hogy száradna le a kezed, te disznó! Eleget vertek a rómaiak is, a katonák, de ennél az is jobb volt! Tudtam, hogy abbahagyják, és visszamehetnek a helyemre. De most hová menjek, MEGMONDANAD? Éhen fogok döglenni! – rikácsolta, majd leköpte a vöröst, aki némán ült, le sem törölte az arcát.

A barátai végül elkergették a nyomorultat, és ismét körbevették. Mélyen hallgattak, csodáról szó sem esett.

És másnap reggel a koldus ült a fürdő előtt, nagy, vérfoltos kötéssel a szemein.